

İŞ KURMA AMACI OLAN ADAYLARIN GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÖLÇÜLMESİ: AYDIN İLİ'NDE BİR UYGULAMA

Hakan BAŞER

Fatih Üniversitesi
Ankara Meslek Yüksekokulu
Öğr. Gör.
hbaser@fatih.edu.tr

Recep BÜBER

Fatih Üniversitesi
Ankara Meslek Yüksekokulu
Öğr. Gör.
receptbuber@fatih.edu.tr

Özet

Toplumdaki her bireyin kendine özgü kişilik özellikleri vardır. Kişilik özelliklerindeki farklılıklar, girişimci adaylarının sahip oldukları girişimci özelliklerinin de birbirinden farklı olmasını beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, girişimcilik özellikleri ve başarılı girişimciyi diğer bireylerden ayıran temel özellikler her zaman ilgi odağı olmuş ve bu konuda birçok araştırma yapılmıştır.

Bu çerçevede, KOSGEB'in girişimcilik proje destek programı kapsamında Aydın ili İŞKUR Müdürlüğü'ne kayıtlı kişilerden yeni işletme kurmak amacıyla 72 saatlik "uygulamalı girişimcilik eğitimi"ne katılan 146 girişimci adayına bir anket çalışması düzenlenmiştir. Bu çalışma ile ankete katılanların, literatürde yaygın olarak kabul görmüş başarılı girişimcilik özelliklerine ne derece haiz oldukları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Girişimci, Girişimcilik, Girişimcilik Özellikleri*

Alan Tanımı: *Girişimcilik (İşletme ve Pazarlama)*

MEASUREMENT OF ENTREPRENEURSHIP CHARACTERISTICS OF THE CANDIDATES WHO WANT TO ESTABLISH BUSINESS: A CASE IN AYDIN CITY

Abstract

Every individual in the society has his/her own personality traits. Differences regarding personality traits bring along differences of entrepreneurs' characteristics owned by the entrepreneurs candidates. In this sense, entrepreneurs' characteristics and personality traits which differs a successful entrepreneurs from other individuals have always been the focus of attention and there have been several studies on this issue.

In this context, a survey was conducted among 146 candidates of entrepreneur who has joined the 72- hour "applied entrepreneur training" covered by Small and Medium Enterprises Development Organization's (KOSGEB) Project support programme of entrepreneurship. The candidates have been registered to Turkish Employment Organization (ISKUR) in Aydin city. With this survey, survey participants were analyzed how much their characteristics meet the features of successful entrepreneurship which have been widely accepted in the literature.

Key words: *Entrepreneur, Entrepreneurship, Entrepreneurship Characteristics*

Jel Code: L26, M12

1.GİRİŞ

Günümüz dünyasında yaşanan bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, işletme bilimi içerisinde pek çok alana olduğu gibi girişimcilik alanına da farklı bir boyut kazandırmıştır. Ekonomik açıdan gelişmekte olan ülkeler için önemi giderek artan girişimciler, oluşturdukları istihdam olanakları, üretimdeki payları ve sosyo-ekonomik dengenin korunması açısından Türkiye için de büyük önem taşımaktadır. Yeni girişimcilerin devlet teşvikleri kullanabilmelerine olanak sağlanılmaya çalışılmaktadır.

Girişimciliğin gelişmesine yönelik olarak girişimci tiplerinin de çeşitlendiği görülmektedir. Literatürde birçok araştırmacı farklı girişimci tipleri öne sürerek girişimcilik teorisinin gelişmesini ve girişimciliğe farklı bir açıdan bakılmasını sağlamışlardır. Bu çerçevede böyle bir girişimci tiplerinin incelenmesi, ülkemiz açısından girişimcilik kültürünün oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

1.1.Girişimciliğin Tanımı

Köken olarak Latince “intare” kelimesinden gelen “girişimci” kavramı, İngilizcede “enter (giriş)” ve “pre (ilk)” kelime köklerinden gelmekte ve “entrepreneur” yani ilk girişen, başlayan anlamına gelmektedir (Demirel ve Tikici, 2010:223).

Richard Cantillon girişimciyi; "üretim faktörlerini, kesin olarak belli olmayan fiyattan satmak için, satın alan kişi" olarak tanımlamıştır (Çetin, 1996: 28).

TÜSİAD ise girişimciyi, “bilinenleri en iyi yapan ve hünelerine aklını da katan, olağan ve olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli bir biçimde kullanacak önlemleri düşünen, analiz eden, planlayan, yürürlüğe koyan, uygulayan ve sonuçlarını denetleyebilen kişi” olarak tanımlamaktadır (Kurt vd. 2006: 101).

1.2.Girişimcilik Özellikleri

İş hayatında diğerlerine göre kısa sürede büyük başarılar elde eden girişimcilere rastlanılmaktadır. Ancak gerek çalışma alanları gerek yaptıkları işler açısından başarılı girişimcilerin çok farklı özelliklerinin olduğu da görülmektedir (Yılmaz ve Sümbül, 2009: 196-197).

Yaygın olarak kabul görmüş başarılı girişimcilik özellikleri ise bağımsız olma, risk alma, belirsizliğe tahammül, başarı ihtiyacı, kendine güven, yenilikçilik, liderlik, otokontrol ve iyimserlik olarak sıralanabilir.

Bağımsız çalışma; toplumda değişime sebep olma ve toplumu etkileyebilme ortamını da yarattığı için girişimciler bu uğurda riskleri göze alarak kendi işlerini kurarlar (Demirel, 2003: 58).

Bu özellik girişimcinin yapacağı işleri kendi yöntemleriyle yapma ihtiyacı ve dolayısıyla her şeyi kontrol etme hissi ile ilgilidir. İşte bu nedenle sık sık bir başkası ile çalışmak girişimciye zor gelmektedir (Akşit, 2003: 7).

Risk alma girişimciliğin belirgin davranış özelliklerinden birisidir. Girişimciler hesaplı veya orta düzeyde, aşırıya kaçmayan risk üstlenicilerdir (Birçek, 2008: 66).

Başarılı girişimcilik açısından risk üstlenme yeteneğinin hem olumlu hem de olumsuz yönleri bulunmaktadır. Gözü kara olma girişimcilikte dikkat çeken bir özellik olmaktadır. Gözü karalık girişimciliğin başta gelen evrensel niteliklerinden biri olan risk alma yönünden olumlu bir özelliktir. Diğer taraftan gözü karalık

cehaletten gelen cesaretin de göstergesi olmaktadır. Her risk bir belirsizliğin sonucu olmaktadır. Ancak başarılı bir girişimci kendisi için bir alın yazısı niteliğinde olan belirsizliği aydınlatarak, önünü görme gayreti içinde bulunmalıdır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004; 178-179).

Belirsizliğe olan tahammül ise risk almaya göre daha farklı bir kavramdır. Bir durum açıklanırken, belirsizliğin olması riske nazaran daha uygun bir ortam olarak değerlendirilir.

Risk, her kişiye göre farklı olarak tanımlanmaktadır. Belirsiz bir durum, birey tarafından yeterli veri olmaması nedeniyle tam olarak yapılandırılmayan veya kategorize edilemeyen durumdur. Belirsizliğe tahammül ise belirsiz durumlara olumlu tepki verebilme yeteneğidir. Birey, belirsiz bir çevrede aldığı karara daha fazla bilgi aramaya kalkışmaksızın halen güvenebiliyorsa, belirsizliğe tahammül edebiliyor demektir (Erdem, 2001: 15-18).

Başarı ihtiyacı kavramı, yüksek düzeyde performans gösterme ya da rekabet ortamında öne çıkma arzusunu ifade eder. İnsanı bu yönde motive eden güdü ise başarı güdüsü olarak adlandırılmaktadır. Başarı ihtiyacı yüksek olan insanlar hesaplı risk alırlar, hızlı geri besleme isterler, işten başka bir şeyle ilgilenmezler. Kendilerine güvenleri tamdır, sorumluluk almak için gönüllüdürler, enerjiktirler ve amaçlarının engellenmesine müsamaha göstermezler (Demirel, 2003: 57).

Kendine güven, bireyin kendi hakkında, olumlu ve gerçekçi tutuma sahip olmasıdır. Kendine güven, bireye yaşamının kendi kontrolü altında olduğu duygusunu vermektedir. Bu bağlamda kendine güven duyan bireyler, daha çok kendi yeteneklerine güvendiklerinden diğerlerinin onayına bağlı kalmama eğilimindedirler. Bu yönüyle kendine güven, bireyin neyi başarabileceği konusunda kendine inanması anlamındadır. Bir girişimci için kendine güven, belirlediği hedefleri başarabileceğine inanmasıdır. Diğer bir ifadeyle, bir girişimci kendi işinde, kendisine saygı duyar ve işi başaracağına dair yeteneklerine güven duyarsa başarılı olur ve kendine güveni artar (Dündar ve Ağca 2007: 129).

Yenilik, yaratıcı fikirlerin başarılı bir şekilde uygulanması ve sonuçlandırılmasıdır. Yenilik yaratmak; yeni bir fikir, yeni bir teori, yeni bir icat ya da yeni bir yönetim biçimi olabilir. Girişimci, mevcut olmayana ortaya çıkaran, yenilik yapan, değer ve refah yaratan kişidir. Yenilik, yetenek, yaratıcılık ve bilgi gerektirir. Yenilikçilik girişimcilerin belirgin bir özelliğidir (Arslantaş, 2001: 20).

Eğer bir insanda girişimci olma özellikleri varsa, aynı zamanda sürekli olarak yeniliklere ulaşma yeteneği vardır. O nedenle girişimci insan, yeni bir fikir üretir;

fikirleri projeye dönüştürür; projelerle zenginlik üreterek insanların yaşamını kolaylaştırır (Bozkurt, 2005: 56).

Liderlik özelliği girişimcilere, ne zaman mantıklarını kullanacaklarını, ne zaman ikna kabiliyetlerini ön plana çıkaracaklarını, ne zaman taviz vereceklerini ve ne zaman set olacaklarını belirleme imkanı sağlamanın yanında, gidilecek yönü ortaya koyan etkili bir vizyon oluşturma ve bu vizyonu çekici yapma imkanı sağlar (Naktiyok, 2004: 30).

Girişimci yeni bir atılıma karar vermeden önce alternatiflerin objektif olarak değerlendirmesini yaparak, karar vermelidir. Yeni bir atılım sonucu gerçekleşen durumun daha önceki durumla olan karşılaştırmasını yaparak, iki durum arasındaki benzerlikler ve farklılıklar saptanabilmelidir. Böylece girişimcinin kendini olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkararak değerlendirebilmesi otokontrol uygulamasıdır.

Kendini değerlendirebilen girişimcinin elde etmiş olduğu tecrübelerden olumlu çıkarımlarda bulunarak hatalarını düzeltici önlemleri alması, yapmış olduğu yanlışlarda ısrarcı olmaması, zamanla kişisel olgunluğunun sağlanması, girişimcinin gelişimini sağlayacak olan özelliktir (Kuvan, 2007: 48).

İyi bir girişimci; her şeyi iyi yanı ile gören, her durumdan bir çıkış yolu uman, her düşünceyi ve yapılan her işi iyi tarafından değerlendiren bir kişiliğe sahip olmalıdır. Bu durum “iyimser; her felakette bir fırsat, kötümser; her fırsatta bir felaket görür” ifadesi ile vücut bulur. Başarısızlık veya başarısız olma olasılığına karşı kolay kolay kötümserliğe düşmemek girişimcilerin rekabet avantajı elde etmedeki en büyük şanslarından biridir (Demirel, 2003: 54).

2. ALAN ARAŞTIRMASI

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nın (KOSGEB) girişimcilik proje destek programı kapsamında Aydın ili İŞKUR Müdürlüğü'ne kayıtlı kişilerden yeni işletme kurmak amacıyla 72 saatlik “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi”ne katılan 146 girişimci adayına bir anket çalışması düzenlenmiştir. Elde edilen anketlerden 127 tanesi değerlendirmeye alınmış, hatalı ve eksik doldurulan 19 anket ise değerlendirme dışı bırakılmıştır.

2.1 Araştırmanın Amacı, Yöntem ve Kapsamı

Bu çalışma ile ankete katılanların, literatürde yaygın olarak kabul görmüş başarılı girişimcilik özelliklerine ne derece haiz oldukları irdelenmiştir.

Araştırma, teorik ve uygulama bölümleri olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Teorik bölümün oluşturulmasında konuyla ilgili yerli ve yabancı bilimsel makale, rapor, kitap ve internet üzerindeki elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır. Uygulama bölümünde ise katılımcılara anket çalışması yapılmıştır.

Anket formu anketi dolduran girişimciyi tanıtıcı demografik bilgilerden ve 5'li likert ölçeği esas alınarak hazırlanan girişimcilik özelliklerini ölçmeye yönelik 16 önermeden oluşmaktadır.

Ölçmeye yinelik soruların güvenilirliği Cronbach Alpha testi ile analiz edildiğinde, %82,3 gibi yüksek bir orana ulaşılmıştır. Bu oranın %70'den büyük olması güvenilirlik açısından yeterli görülmektedir.

2.2. Demografik Bilgiler

Girişimci adaylarının % 43'ü erkek, % 57'si ise bayan katılımcılardan oluşmaktadır.

Yaş faktörü tek başına, girişimcilerin işletme sahipliğini seçme, sürdürme ve bunlarla ilgili değerlerini açıklamaya yetecek bir değişken olamaz. Ancak, girişimciliğin yüksek derecede dinamizm ve enerji ile fiziki ve düşünsel potansiyel gerektirmesi genç ve orta yaş dilimindeki insanların girişimciliği uğraş alanı olarak tercih etmelerine etki edebilir.

Yaşa ilişkin betimleyici istatistik sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, anket çalışmasına katılan girişimci adayların %29'u, 29 ve altı yaş grubunda; %42'si 30 ile 39 yaş grubunda; %23'ü ise 40 veya üstü yaş grubundadır. Adayların %6'sı ise yaşını belirtmemiştir.

Girişimci adaylarımızı medeni durumlarına göre gruplandırdığımızda %55,1'inin evli, %45'inin bekâr olduğu görülmektedir.

İnsanların toplum içerisinde konumlarını almalarında, kişilik yapılarının oluşmasında ve sosyal tabakaların meydana gelmesinde eğitim durumunun etkisinin arz ettiği önem aşikârdır. Zaten eğitim ve öğretim kurumları toplumun kültürel temellerinin olduğu önemli yapı taşlarıdır. Bu kapsam dâhilinde girişimci grubumuzun eğitim durumları incelendiğinde; %25'inin ilköğrenim, %34'ünün ortaöğrenim, %17'sinin önlisans ve %24'ünün lisans/lisansüstü seviyesindeki eğitim kurumlarından mezun oldukları görülmüştür.

Ankete katılan kadın girişimcilerin baba mesleklerine yönelik betimleyici soruya verdikleri cevaplara göre %19,69'u esnaf, %14,96'sı memur, %24,91'i işçi, %13,39'u çiftçi olarak çalışmaktadır. %27,6'sı ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

2.3. Girişimciliğe Yönlendiren Özellikler

Araştırmanın bu kısmında yer alan girişimciliğe yönlendiren özelliklere ilişkin ifadeler literatürde kabul görmüş 8 özellik (yenilikçilik, liderlik, otokontrol, risk alma, bağımsız olma, kendine güven, iyimserlik ve başarı ihtiyacı) dikkate alınarak araştırmacı tarafından yapılandırılmıştır. Bu amaçla toplam 16 ifade oluşturulmuştur. Oluşturulan ifadelere katılım oranları yüzde olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Girişimciliğe Yönlendiren Özelliklere Katılım Oranları

Girişimci Özellikleri	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam (%)
Yenilikçilik	0,4	0	5,23	50,31	44,05	100
Liderlik	0,4	2,39	3,59	47,83	45,78	100
Otokontrol	0	0,79	1,57	37,8	59,84	100
Risk Alma	1,63	6,9	15,46	48,78	27,22	100
Bağımsız Olma	8,33	51,59	5,95	25,4	8,73	100
Kendine Güven	6,3	18,11	6,3	38,58	30,71	100
İyimserlik	0,79	3,97	7,54	47,22	40,48	100
Başarı İhtiyacı	0	0,39	0	11,81	87,8	100

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KOSGEB bünyesinde verilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcileri iş planı kavramı ile tanıştırmak amacıyla ile verilmektedir. Eğitim sonunda girişimci adaylarının kendi iş fikirlerine yönelik iş planlarını hazırlayabilecek bilgi ve deneyimi kazanmaları hedeflenmektedir. Aydın ilinde 72 saatlik bu eğitimi alan girişimci adaylarının, girişimciliğe yönlendiren özelliklerini ölçmeye yönelik yapılan çalışma neticesinde girişimcilerimizin girişimciliğe yönlendiren özelliklerin (yenilikçilik, liderlik, otokontrol, risk alma, kendine güven, iyimserlik, başarı ihtiyacı) tamamına yakınına yüksek oranda katıldığı görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuç ve öneriler şöyledir:

- Diğer girişimci özelliklerine göre en yüksek katılım “başarı ihtiyacı” özelliğinde gözlenmiştir. Başarı ihtiyacı yüksek olan insanlar hesaplı risk

- alırlar, hızlı geri besleme isterler, işten başka bir şeyle ilgilenmezler. Kendilerine güvenleri tamdır, sorumluluk almak için gönüllüdürler, enerjiktirler ve amaçlarının engellenmesine müsamaha göstermezler.
- Yeni girişimci olacak kişilerin başarı ihtiyacına kesinlikle katılıyorum oranının %88’lik bir olmasının sebeplerinden en önemli sebebi girişimcilerin aile içerisinde kendilerini konumlandırma ihtiyaçları ve toplum içerisinde söz sahibi olma istekleri olduğu gözlemlenmektedir.
 - Girişimci adaylarımızın girişimciliğe yönlendiren diğer özelliklere göre en düşük katılım ise “bağımsız olma” özelliği olmuştur.
 - Bağımsızlık duygusu, toplumların da yaşam süreçleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Nasıl ki başkalarının hâkimiyeti altında yaşamak istenmiyorsa başkalarının emri altında çalışmak istenmemesi de beklenen bir davranıştır. Ancak Türk toplumunun geleneksel ataerkil aile yapısı ve istişare kültürü girişimci adaylarımızda olması gereken bağımsız olma özelliğini olumsuz yönde etkilemektedir.
 - Yeni girişimci olacak kişilerin özellikle sermaye yapıları bakımından zayıf olmaları şirket sermayelerini ailelerinden karşılamalarından dolayı aile şirketi bünyesinde faaliyetlerini gösterdikleri gözlemlenmiştir. Aile şirketlerinde de bağımsız hareket etmeden ziyade aile bireyleri ile karar alma söz konusu olmaktadır.

Girişimcilik, içinde yaşanılan toplumun sosyo-kültürel ortamıyla kopmaz bir ilişki içindedir. Girişimcilik, bir bakıma kültürel bir refleks, bir ifade aracıdır. Toplumların kültürel bağlamları, girişimci tutumları ya da girişimcilik stillerini önemli ölçüde etkiler. Çünkü kültür, toplum üyeleri için genel davranış düzlemi oluşturur; risk almada, belirsizlikten kaçınmada, değişime karşı direnç göstermede, yeniliklere karşı takınılan tavırda belirleyici, yönlendirici bir rol oynar. Bundan dolayı girişimcilik, farklı kültürler açısından farklı şekillerde kendini gösterir, ülkeden ülkeye hatta bölgeden bölgeye farklılık gösterir.

KAYNAKLAR

Akşit, Gülhan. Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2003.

Arslantaş, Cem Cüneyt. “Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik”, İ.Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi. 12:38, 2001, 17-23.

Baş, Türker. Anket: Anket nasıl hazırlanır? Anket nasıl uygulanır? Anket nasıl değerlendirilir? Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006

Birçek, Ayşe. Girişimci Kişilik Özelliklerinin Liderlik Bağlamında İncelenmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 2008.

Çetin, Canan. Yeniden Yapılanma Girişimcilik Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi. İstanbul: Der Yayınları, 1996

Demirel, Erkan Turan, Girişimcilik Kültürü, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2003.

Demirel, Erkan T. & Mehmet Tikici. “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Beyin Baskınlık Analizi İle Değerlendirilmesi: İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Örneği”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9:32, 2010, 221-253.

Dündar, Süleyman & Veysel Ağca. “Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma” H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25: 1, 2007, 121-142.

Erdem, Ferda. “Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım”, İİBF Dergisi, 1: 2, 2001, 43-61.

Kurt Mustafa, Veysel Ağca, Saffet Erdoğan, “Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi” Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 8: 2, 2006, 97-114.

Kuvan, Hakan, “Türk Girişimcilerin Yaşam ve Çalışma Değerleri Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta, 2007.

Müftüoğlu, Tamer & Tülin Durukan, Girişimcilik ve KOBİ'ler. Ankara: Gazi Kitabevi, 2004

Şahin, Esen. Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.

Yılmaz Ercan & Ali Murat Sümbül. “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 2009, 195-203.